

*Ksenija Bosnar, Besim Aliti,
Marko Blažević, Nenad Borković,
Petra Butala, Danijela Culjak, Juraj Čošić,
Marko Ćosić, Martin Deletić, Lana Jerčinović,
Kristijan Kešina, Mladen Ličina, Dora Međimorec,
Ivan Mijač, Lucija Radovčić, Krešimir Veinberger, Domagoj Veršić*

Originalni znanstveni rad

KONSTRUKCIJA I EVALUACIJA JEDNE NOVE SKALE STAVA PREMA SPORTU¹

1. UVOD

Razumijevanje i tumačenje ne-automatskih ponašanja svakako uključuje poznavanje stava prema objektu vezanom uz ponašanje (Ajzen, 1985; Ajzen i Fishbein, 2005). Premda odnos stava i ponašanja nije jednostavan (Prišlin, 1991), empirijska istraživanja potvrđuju da su stavovi prema kineziološkim aktivnostima značajni prediktori aktivnih i zdravih stilova života (Markuš, 2011).

Jedan od stavova koji bi mogao pomoći u razumijevanju ponašanja populacije jest stav prema amaterizmu i profesionalizmu u sportu. Odnos sportskih organizacija prema problemu profesionalizma u sportu se u samo nekoliko desetljeća stubokom promijenio (Jajčević, 2010). Bilo bi zanimljivo znati kako stavovi opće populacije prate ove vrlo velike promjene u sportu. Da bi stav bilo moguće mjeriti, cilj je ovog rada konstruirati i validirati skalu stava prema amaterizmu i profesionalizmu u sportu.

2. METODE

Konstrukcija skale stava prema amaterizmu i profesionalizmu u sportu bila je seminarski zadatak jedne grupe studenata na nastavi izbornog kolegija Stavovi prema kineziološkim aktivnostima u akademskoj godini 2011/12. Konstrukcija skale započela je određivanjem opsega pojmova amaterskog i profesionalnog sporta, koji su izabrani za objekt stava. Slijedilo je smišljanje tvrdnji koje opisuju kognitivnu, afektivnu i akcionu komponentu stava, i odražavaju pozitivan i negativan odnos različitog intenziteta prema objektu. Nakon produkcije većeg broja tvrdnji, zajednički je izabrano 40 za koje se pretpostavilo da bi mogle biti dobar podražaj za aktivaciju stava. Tvrdnjama su pridružene pet-stupanjske Likertove ljestvice i oformljena je prva verzija skale.

¹ Ovaj rad je napravljen na nastavi izbornog kolegija Stavovi prema kineziološkim aktivnostima u akademskoj godini 2011./2012.

Skala je primijenjena na prigodnom uzorku od 483 odrasle osobe u dobi od 18 do 65 godina, s područja Republike Hrvatske. Izmjereno je 266 muškaraca i 212 žena, a za 5 osoba podatak o spolu nije poznat. Mjerenja su obavili studenti Kineziološkog fakulteta tokom novogodišnjih praznika, uglavnom na članovima obitelji, susjedima i poznanicima. Upitnici su zadovoljavajuće uredno popunjeni, a manji broj preskočenih odgovora u pojedinačnim česticama zamijenjen je neutralnom vrijednošću „3“.

Analiza podataka učinjena je uz pomoć statističkog paketa STATISTICA9. U prvom su koraku određeni osnovni statistički parametri i mjerna svojstva svih 40 čestica, a također su određena mjerna svojstva ukupnog rezultata. U sljedećem koraku je odabrano 26 čestica s najboljim mjernim svojstvima i određena su mjerna svojstva ukupnog rezultata s 26 čestica.

3. REZULTATI

Prilikom konstrukcije skale, očekivalo se da će stav prema amaterizmu i profesionalizmu u sportu ili stajati na suprotnim stranama jedne bipolarne dimenzije, ili će tvoriti dvije, relativno nezavisne dimenzije. Rezultati mjerenja nisu potvrdili ni jednu od dviju hipoteza. Prva svojstvena vrijednost matrice korelacija među česticama, i u primjeru s 40 kao i s 26 čestica, dvostruko je veća od sljedeće svojstvene vrijednosti i dovoljno istaknuta da sugerira jedan glavni predmet mjerenja. Stoga, hipotezu o odijeljenim stavovima za amaterizam i profesionalizam treba odbaciti. Rezultati na česticama skale pokazuju da sve pripadaju istom prvom predmetu mjerenja (tablica 2) i pokazuju predznak istog smjera. Iz toga slijedi, da i hipotezu o bipolarnoj naravi stava o amaterizmu i profesionalizmu treba odbaciti. Po svemu sudeći, ova skala nema željeni prvi glavni predmet mjerenja. Vrlo je vjerojatno da tvrdnje iz skale aktiviraju opći stav prema sportu, bez obzira kako bile formulirane.

Pitanje je možemo li u općoj populaciji uopće naći izdvojen i jasno formiran stav prema amaterizmu i profesionalizmu u sportu. Mediji i sportski djelatnici nisu niti precizni niti jednoznačni u svojem odnosu prema pojavi. Svjedoci smo trenutka u kojem ne postoje čak ni jasna legalna razjašnjenja razlika. Pitanje je mogu li osobe iz opće populacije uopće definirati amaterizam i profesionalizam. Pitanje je je li populacija u stanju prepoznati koji je sportaš ili trener amater, a koji ne; u kojem trenutku amater postaje profesionalac; može li profesionalac ponovno postati amater; je li dijete koje prima novčanu potporu amater ili profesionalac. Ako osoba nema odgovor na ova i slična pitanja, nema određen specifični objekt stava pa neće uspjeti formirati specifični stav. Ukoliko su ove pretpostavke točne, umjesto stava veće razine specifičnosti, skala će mjeriti opći stav prema sportu.

Tablica 1. Mjerna svojstva ukupnog rezultata dobivenog sumacijom 40 čestica i sumacijom 26 čestica skale stava prema amaterizmu i profesionalizmu u sportu.

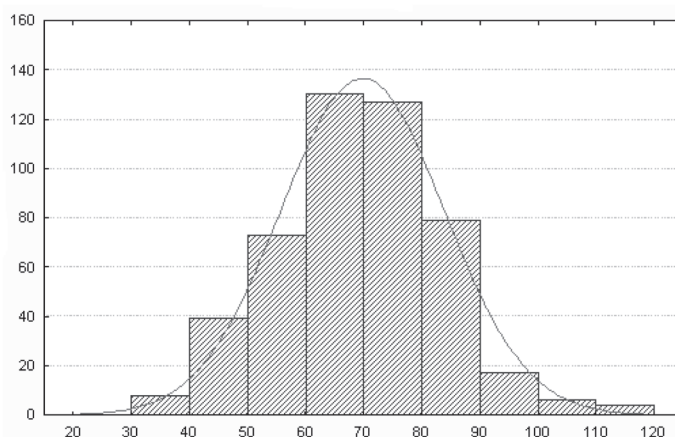
Broj čestica	40	26
Cronbachov α koeficijent pouzdanosti	0.849	0.861
Prosječna korelacija među česticama skale	0.125	0.195
Broj svojstvenih vrijednosti većih od 1	11	7
Prva svojstvena vrijednost matrice korelacija čestica i postotak objašnjene varijance	6.717 16.793%	5.945 22.866%
Aritmetička sredina ukupnog rezultata	114.47	69.81
Standardna devijacija ukupnog rezultata	17.75	14.12
Minimalni mogući ukupni rezultat i minimalni opaženi ukupni rezultat	40 66	26 31
Maksimalni mogući ukupni rezultat i maksimalni opaženi ukupni rezultat	200 172	130 117

Iz tablica 1, 2 i 3 vidljivo je da novokonstruirana skala, premda nejasne valjanosti, ima odlične ostale mjerne karakteristike. U skraćenoj verziji od 26 čestica, pouzdanost skale iznosi $\alpha=0.861$. Raspršenje rezultata u česticama i u ukupnom rezultatu je zadovoljavajuće. Distribucija ukupnog rezultata skale u verziji od 26 čestica (slika 1) ne odstupa značajno od normalne; Kolmogorov – Smirnovljev test je veličine $d=0.038$, a statistička značajnost je $p>0.20$.

Tablica 2. Aritmetičke sredine (AS), standardne devijacije (SD), korelacija čestice s ukupnim rezultatom (R), procjena pouzdanosti ukupnog rezultata ako se izostavi pojedina čestica (A) i prva glavna komponenta (K1) na skupu 26 čestica.

	Tvrđnja	AS	SD	K1	R	A
1.	Amatersko bavljenje sportom je neodgovorni bijeg od obaveza.	2.08	1.189	-0.396	0.323	0.857
2.	Profesionalni sportaši su precijenjeni.	3.17	1.260	-0.440	0.382	0.855
3.	Profesionalni sportaši su konji za klađenje.	3.00	1.195	-0.504	0.436	0.853
4.	Svaki drugi profesionalni sportaš sudjeluje u namještanju rezultata.	2.58	1.062	-0.614	0.533	0.851
5.	Profesionalni sportaši su preplaćeni.	3.35	1.182	-0.461	0.399	0.855
6.	Profesionalni sport je prljavi biznis.	3.16	1.137	-0.550	0.482	0.852
7.	Vrhunski rezultati profesionalaca su plod dopinga.	2.69	1.129	-0.585	0.505	0.851

	Tvrdnja	AS	SD	K1	R	A
8.	Samo u profesionalnom sportu mogu se ostvariti nekakvi rezultati.	3.14	1.305	-0.374	0.328	0.857
9.	Kladioničarska mafija diktira rezultate vrhunskog sporta.	3.17	1.076	-0.432	0.372	0.855
10.	Većina sportskih menadžera su dio organiziranog kriminala.	3.22	1.026	-0.448	0.389	0.855
11.	Profesionalni sport potiče samoubojstva sportaša.	2.11	1.092	-0.525	0.439	0.853
12.	Ima pametnijih načina trošenja budžeta od financiranja amaterskog sporta.	2.66	1.235	-0.362	0.312	0.857
13.	Profesionalci imaju propali društveni život.	2.69	1.100	-0.455	0.395	0.855
14.	Profesionalni sport je štetan za zdravlje.	3.03	1.221	-0.363	0.314	0.857
15.	Profesionalci u sportu su kao profesionalke u ljubavi.	3.02	1.095	-0.301	0.255	0.859
16.	Karijere vrhunskih profesionalnih sportaša završavaju zbog alkoholizma.	2.49	1.149	-0.523	0.453	0.853
17.	Amaterski sport je dosadan.	2.24	1.165	-0.482	0.400	0.854
18.	Amateri su jadni.	1.81	1.127	-0.502	0.417	0.854
19.	Gledatelji nisu zainteresirani za amaterski sport.	2.73	1.171	-0.437	0.381	0.855
20.	Profesionalni sport je teret za proračun.	3.00	1.170	-0.431	0.375	0.855
21.	U praćenju amaterskog sporta nema zabave.	2.22	1.154	-0.566	0.485	0.852
22.	Besmisleno je gurati loptu 90 minuta besplatno.	2.11	1.161	-0.524	0.447	0.853
23.	Amateri se bave sportom da ne bi morali raditi korisnije stvari.	2.11	1.142	-0.609	0.527	0.851
24.	Amateri igraju za gajbu piva.	3.02	1.209	-0.335	0.298	0.858
25.	Profesionalni sportaši su neobrazovani.	3.07	1.118	-0.481	0.431	0.854
26.	Amaterski sport je gubljenje vremena.	1.93	1.105	-0.545	0.466	0.853

Slika 1. Distribucija ukupnog rezultata na 26 čestica skale stava prema amaterizmu i profesionalizmu u sportu. Na apscisi je ukupni rezultat; na ordinati su frekvencije. Krivuljom je označena teoretska normalna distribucija.

Rezultati pokazuju da konstrukcija skale stava prema amaterizmu i profesionalizmu u sportu nije uspjela. Vjerojatno smo dobili malo drugačiju skalu općeg stava prema sportu, što svakako treba provjeriti na novom uzorku. Dobra mjerna svojstva ovog skupa čestica opravdavaju budući trud u istraživanju valjanosti, tj. predmeta mjerenja skalom.

4. LITERATURA

1. Ajzen, I. (1985). From intentions to actions: a theory of planned behavior. In: Kuhl, J., Beckmann, J. (Eds) Action Control: From Cognition to Behavior, New York: Springer-Verlag, 11-39.
2. Ajzen, I., & Fishbein, M. (2005). The influence of attitudes on behavior. In D. Albarracín, B. T. Johnson, & M. P. Zanna (Eds.), The handbook of attitudes (pp. 173-221). Mahwah, NJ: Erlbaum.
3. Jajčević, Z. (2010). Povijest športa i tjelovježbe. Zagreb: Odjel za izobrazbu trenera društvenog veleučilišta i Kineziološki fakultet Sveučilišta u Zagrebu.
4. Prišlin, R. (1991). Kada se i kako naše ponašanje slaže s našim stavovima? U: Kolesarić, V., Krizmanić, M. i Petz B. (Ur.), Uvod u psihologiju (str. 449-509). Zagreb: Grafički zavod Hrvatske.
5. Markuš, D. (2011). Razvoj modela za predviđanje životnog stila srednjoškolaca na osnovi stavova prema kineziološkim aktivnostima. Disertacija, Kineziološki fakultet Sveučilišta u Zagrebu.